

هدف از تدوین این مستند آشنایی بیشتر با محور "شناسایی ظرفیت های فرابخشی حوزه سلامت به منظور توسعه برنامه های میان رشته ای" است که یکی از محورهای بسته توسعه راهبردی، هدفمند و ماموریت گرای برنامه های آموزش عالی سلامت می باشد.

مقدمه

اگر عوامل تعیین کننده و تاثیرگذار بر سلامت را به یک پازل تشبیه کنیم، قطعات پازلی که سلامت را کامل می کنند از حوزه های مختلفی نظیر سیستم سلامت، بخش های اقتصادی، اجتماعی، فناورانه، سیاسی، ارزشی و ... تشکیل شده است. تاثیر این حوزه ها بر سلامت به ویژه در سال های اخیر با افزایش پیچیدگی ها و درهم تنیدگی مسائل، بیشتر احساس می شود. بنابراین جهت ارتقای وضعیت سلامت؛ آشنایی با تاثیرات پیچیده کلیه این بخش ها بر سلامت و راه های کاهش تاثیر منفی آنها ضروری می باشد. نظام آموزش علوم پزشکی باید بتواند مهارت لازم جهت درک و مداخله برای حذف چنین تاثیراتی را به فارغ التحصیلان خود منتقل نماید. چنین توانمندی نیازمند داشتن نگاهی فرابخشی و خارج از سیستم سلامت بوده و الزام آن توسعه برنامه های میان رشته ای می باشد.

تقویت و توسعه برنامه های میان رشته ای فرابخشی، علاوه بر ایجاد مزیت ذکر شده، امکان تولید کالا یا خدمات مبتنی بر نیاز سلامت جامعه و البته خلق ثروت را بهتر فراهم می سازد. بعنوان مثال ارتقای وضعیت توریسم درمانی در بخش سلامت نیازمند کسب توانمندی و مهارت نیروی انسانی در حوزه های مختلف داخل و خارج سیستم سلامت نظیر افزایش مهارت های مراقبت از بیمار، اقتصاد، زبان خارجه، هتلداری و ... دارد.

تفکر میان رشته ای

تفکر میان رشته ای ترکیبی از دو یا چند حوزه علمی و تخصصی را ارایه می دهد تا بتواند مسایل، موضوعات پیچیده و چندوجهی را بشناسد و مشکلات احتمالی آن ها را حل کند. در حقیقت تفکر میان رشته ای،

قطعات پازل سلامت را از حوزه های مختلف گردهم می آورد تا بتواند تصویر موضوع را کامل کند. برای داشتن تفکر و رویکرد میان رشته ای نیازمند آن هستیم تا از مرزهای دانشی مرسوم و کنونی دانشگاه های علوم پزشکی فراتر رفته و تحلیلی جامع تر از موضوع را با همکاری و هماهنگی چند حوزه دانشی ارایه دهیم. این موضوع بخصوص در شرایط پیچیده دنیای کنونی اهمیتی دو چندان پیدا می کند.

بنابراین می توان نتیجه گرفت که یکی از دستاوردهای رویکرد میان رشته ای در آموزش علوم پزشکی حل مشکلات موجود در بخش سلامت خواهد بود. این امر نیازمند آن است که حوزه های موثر فرابخشی سلامت شناسایی شوند و با توسعه رویکرد میان رشته ای رشته های جدید را مبتنی بر ظرفیت ها و نیازهای نظام سلامت طراحی کرد.

گسترش رشته های میان رشته ای و داشتن نگاه چند بعدی تحلیل مسئله در حوزه های سلامت باعث می شود تا بتوانیم افراد کارآفرین، خلاق و نوآوری را در نظام آموزش علوم پزشکی تربیت کنیم به گونه ای که پیچیدگی های مسایل را درک کرده و از مرزهای سنتی تفکر عبور کنند. این افراد با علم بر فرصت ها، چالش ها و نیازهای چند حوزه علاوه بر کارایی بیشتر در حل مسئله، می توانند ثروت آفرین باشند.

نتیجه گیری

رویکرد بین رشته‌ای فرابخشی دو مزیت عمده برای بخش آموزش علوم پزشکی کشور به همراه دارد. اول حل بهتر مشکلات پیچیده و چندوجهی نظام سلامت و دیگری تولید ثروت حاصل از شکل‌گیری خدمات و کالاهای جدید.

از این رو تشخیص موثر و کارآمد مشکلات و اولویت‌های بالقوه و بالفعل بخش سلامت بسیار مهم هستند. گاهی پاسخ مناسب برای مرتفع نمودن این اولویت‌ها در داخل نظام سلامت وجود ندارد زیرا هم ریشه‌های پیدایش این مشکلات چند وجهی و چند بخشی است و هم اینکه این مشکلات به محض پیدایش بسیاری از حوزه‌های دیگر را درگیر می‌کنند. جهت تقویت فعالیت‌های بین رشته‌ای می‌بایست برنامه‌ای جامعی با تعیین نقش سطوح مختلف بخش آموزش علوم پزشکی کشور تدوین و اجرایی گردد.

از سویی دیگر شناسایی نیازهای بالقوه در جامعه با رویکرد میان رشته‌ای تسهیل می‌شود به این معنی که این نیازها با علم بر دو یا چند حوزه (از جمله سلامت) به نیازهایی پاسخ می‌دهد که از چشم یک بخش به تنهایی پنهان باقی می‌ماند و نتیجه اینکه فرصت کارآفرینی و تولید ثروت دانش بنیان در عرصه آموزش عالی سلامت به وجود می‌آید.

پیچیدگی‌های محیط بخش سلامت امروزه بسیار بیشتر از گذشته است و این پیچیدگی، در آینده بسیار بیشتر خواهد بود. بنابراین یکی از الزامات توسعه برنامه‌های میان رشته‌ای، تناسب آن‌ها با نیازهای آینده آموزش علوم پزشکی است و لازم است که این موضوع در آینده‌نگاری بخش آموزش علوم پزشکی دیده شود. در حقیقت نظام آموزش عالی سلامت به یک سیستم پویا برای رصد محیط و تحولات سایر رشته‌ها برای شناسایی تغییرات و نیازهای آموزشی و سازوکارهای تعامل با رشته‌های مناسب نیاز دارد تا بتواند مشکلات چندوجهی را بعضاً شناسایی کرده و به آن‌ها پاسخ دهد.

بخش آموزش علوم پزشکی با اتخاذ راهکارهایی نظیر رصد تغییرات محیطی، توجه به نیازهای واقعی سلامت جامعه و ریشه‌یابی آنها، توجه به حوزه‌های فعالیت رشته‌های خارج از بخش سلامت، توجه به تحولات فعالیت‌های بین رشته‌ای در کشورهای موفق دنیا، برگزاری نشست‌های مشترک میان اساتید رشته‌های بخش سلامت و رشته‌های مرتبط در خارج از بخش سلامت، برگزاری همایش‌های با اولویت مباحث بین رشته‌ای، در نظر گرفتن امتیاز ویژه جهت فعالیت‌های بین رشته‌ای در سیستم‌های تشویقی اعضای هیات علمی و ... می‌تواند موجب تقویت برنامه‌های بین رشته‌ای فرابخشی شود.

